DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

10. januar 2006 *

I sag C-230/03,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Bundesverwaltungsgericht (Tyskland) ved afgørelse af 18. marts 2003, indgået til Domstolen den 26. maj 2003, i sagen

Mehmet Sedef

mod

Freie und Hansestadt Hamburg,

procesdeltager:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne C. Gulmann, R. Schintgen (refererende dommer), G. Arestis og J. Klučka,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: fuldmægtig K. Sztranc,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 30. juni 2005,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Mehmet Sedef ved Rechtsanwalt U. Jacob

— Freie und Hansestadt Hamburg ved A. Feil, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved W.-D. Plessing og A. Tiemann, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved D. Martin og B. Martenczuk, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 6. september 2005,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1 og 2, i associeringsrådets afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen (herefter »afgørelse nr. 1/80«). Associeringsrådet blev oprettet ved aftalen om oprettelse af en associering mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, som blev undertegnet den 12. september 1963 i Ankara af på den ene side Republikken Tyrkiet og på den anden side EØF's medlemsstater og Fællesskabet, og som blev indgået, godkendt og bekræftet på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 64/732/EØF af 23. december 1963 (*Samling af Aftaler indgået af De Europæiske Fællesskaber*, bind 3, s. 541), herefter »associeringsaftalen«).

2 Anmodningen er fremsat under en retssag mellem Mehmet Sedef, der er tyrkisk statsborger, og Freie und Hansestadt Hamburg vedrørende sidstnævntes afslag på at forlænge Mehmet Sedefs opholdstilladelse i Tyskland samt beslutning om at udvise ham fra denne medlemsstat.

Retsforskrifter

3 Artikel 6, stk. 1 og 2, i afgørelse nr. 1/80 bestemmer:

»1. Med forbehold af artikel 7 vedrørende familiemedlemmers frie adgang til beskæftigelse har tyrkiske arbejdstagere med tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i en bestemt medlemsstat:

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i et år, ret til fornyelse af deres arbejdstilladelse i denne medlemsstat hos samme arbejdsgiver, såfremt der er beskæftigelse

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i tre år, ret til i denne medlemsstat med forbehold af den fortrinsstilling, som arbejdstagere fra Fællesskabets medlemsstater har, at modtage tilbud om anden beskæftigelse hos en arbejdsgiver efter eget valg, såfremt dette tilbud er afgivet under normale vilkår og er registreret ved den pågældende medlemsstats arbejdsmarkedsmyndigheder

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i fire år i den pågældende medlemsstat, fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg.

2. Årlig ferie, barselsorlov og fravær på grund af arbejdsulykker eller sygdom af kortere varighed ligestilles med perioder med lovlig beskæftigelse. Uforskyldte arbejdsløshedsperioder, der er behørigt konstateret af de kompetente myndigheder, og fravær af længere varighed på grund af sygdom er ikke, selv om de ikke kan ligestilles med perioder med lovlig beskæftigelse, til skade for de rettigheder, der er erhvervet gennem den forudgående beskæftigelsesperiode.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

4 Det fremgår af de af den forelæggende ret til Domstolen fremsendte sagsakter, at Mehmet Sedef, der er født i Tyrkiet i 1952, lovligt har opholdt sig i Tyskland siden 1977, mens hans ægtefælle og tre børn fortsat bor i Tyrkiet.

5 Fra august 1977 til september 1992 har han været beskæftiget som sømand på forskellige skibe under tysk flag og har i dette øjemed løbende fået tidsbegrænsede opholdstilladelser, som har været begrænset til at omfatte beskæftigelse inden for søfart eller i givet fald tildeling af arbejdsløshedsunderstøttelse. Den seneste af disse opholdstilladelser udløb den 9. september 1993. Det var ikke nødvendigt at have arbejdstilladelse for at udøve denne lønnede beskæftigelse.

6 I løbet af denne periode på mere end 15 år arbejdede den pågældende effektivt i mere end i alt otte og et halvt år, fraregnet afbrydelser af beskæftigelsesperioderne på grund af sygdom og ufrivillige og af de kompetente myndigheder behørigt konstaterede arbejdsløshedsperioder.

7 Det er ubestridt, at Mehmet Sedefs beskæftigelsesperioder blev afbrudt 17 gange i perioder af en til halvfjerds dages varighed på tilsammen ca. 13 måneder af andre grunde end årlig ferie, sygdom eller i værtsmedlemsstaten behørigt konstaterede arbejdsløshedsperioder. Den pågældende betegner disse afbrydelser som »ferie uden løn« og har oplyst, at han i disse overgangsperioder af forskellig varighed mellem to tidsbegrænsede ansættelsesforhold inden for handelsskibsfart enten — ved kortvarige afbrydelser — forblev i Tyskland for at afvente den i visse tilfælde forsinkede ankomst af et skib, hvor han allerede havde fået ny ansættelse, således at han fandt det overflødigt at tage skridt til at blive registreret som arbejdsløs, eller udnyttede længerevarende afbrydelser på over tre uger til at besøge sin familie i Tyrkiet. Ifølge den forelæggende ret er afbrydelser af denne art karakteristiske for beskæftigelse inden for skibsfart.

8 Som følge af en arbejdsulykke, som skete ombord på et skib i 1979, måtte Mehmet Sedef lade sig operere flere gange, hvilket medførte kortere- eller længerevarende uarbejdsdygtighedsperioder.

9 Siden den 18. januar 1993 har Mehmet Sedef været erklæret uegnet til beskæftigelse til søs af helbredsmæssige årsager, dog uden at være fuldstændig uarbejdsdygtig. Det fremgår således af lægeerklæringerne, at han er i stand til at påtage sig beskæftigelse i land, såfremt denne beskæftigelse ikke kræver større fysiske udfoldelser.

10 Den 22. januar 1992 ansøgte Mehmet Sedef om en opholdstilladelse, som ikke var begrænset til beskæftigelse inden for skibsfart, for at kunne påtage sig lønnet beskæftigelse i land. Med henblik herpå anførte han, dels at han opfyldte betingelserne i artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 på grund af, at han havde været beskæftiget i mere end fire år på skibe under tysk flag, dels at hans situation udgjorde et tilfælde af konkret urimelighed, eftersom hans helbredstilstand ikke tillod ham at fortsætte udøvelsen af sit erhverv som sømand. Han tilføjede, at han ikke havde kunnet tage imod de tilbud om beskæftigelse i land, som han have fået, fordi han ikke var i besiddelse af den krævede opholdstilladelse.

11 Hverken denne anmodning eller Mehmet Sedefs efterfølgende klage blev efterkommet af Freie und Hansestadt Hamburg, som truede ham med udvisning, hvis han ikke inden for en frist af tre uger havde forladt Tyskland. Imidlertid blev gennemførelsen af udvisningsbeslutningen udsat, således at Mehmet Sedef fortsat lovligt bor i Tyskland.

12 Den 10. december 1996 fik Mehmet Sedef medhold ved Verwaltungsgericht Hamburg, for hvilken han havde indbragt sagen, og denne ret pålagde Freie und Hansestadt Hamburg at udstede den opholdstilladelse, som han havde ansøgt om.

13 Ifølge Verwaltungsgericht Hamburg har Mehmet Sedef i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg, således at værtsmedlemsstaten ikke længere kan stille betingelser for hans

adgang til beskæftigelse, lige så lidt som for hans udøvelse heraf. De forskellige afbrydelser, som havde præget hans erhvervsforløb, kunne ikke komme ham til skade, for så vidt som årlig ferie og fravær på grund af arbejdsulykke eller sygdom af kortere varighed i henhold til stk. 2 i nævnte artikel ligestilles med perioder med beskæftigelse, mens uforskyldte arbejdsløshedsperioder, hvor Mehmet Sedef i øvrigt har modtaget arbejdsløshedsunderstøttelse, og fravær af længere varighed på grund af sygdom ikke gør indgreb i de rettigheder, der er erhvervet som følge af den forudgående beskæftigelsesperiode. De kortvarige perioder uden beskæftigelse mellem to ansættelsesforhold skulle ifølge Verwaltungsgericht Hamburg behandles på samme måde som ferie i henhold til lov eller overenskomst, fordi de er karakteristiske for beskæftigelse inden for skibsfart.

14 Freie und Hansestadt Hamburg indbragte denne dom for Hamburgisches Oberverwaltungsgericht under anbringende af, at perioden med lovlig beskæftigelse i fire år i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80, skal være sammenhængende, mens de ansættelsesforhold, som Mehmet Sedef løbende havde haft, ikke udgjorde en sådan ubrudt periode.

15 Ved dom af 13. december 2000 ophævede Hamburgisches Oberverwaltungsgericht førsteinstansens afgørelse, idet den fandt, at Mehmet Sedef ikke kunne påberåbe sig den nævnte artikel 6, stk. 1, tredje led, eftersom han ikke kan godtgøre, at han har haft uafbrudt beskæftigelse i fire år som krævet i denne bestemmelse. De konstaterede afbrydelser af beskæftigelsen i det foreliggende tilfælde udgjorde hverken ferie eller arbejdsløshedsperioder efter nævnte artikels stk. 2, som ifølge Hamburgisches Oberverwaltungsgericht indeholder en udtømmende opregning af gyldige grunde til afbrydelse af ansættelsen. Disse afbrydelser medførte således fortabelse af de tidligere erhvervede rettigheder, eftersom den pågældende havde været uden arbejde uden at have ladet sig registrere som arbejdssøgende. Enhver anden fortolkning ville risikere at føre til misbrug. Desuden fandt denne ret, at den tyske lovgivning i tilstrækkelig grad tager hensyn til særegenheder ved beskæftigelsen som sømand.

16 Bundesverwaltungsgericht, for hvilken Mehmet Sedef indbragte sagen ved en »revisionsappel«, fastslog, at afslaget på at forny opholdstilladelsen er i overensstemmelse med tysk ret, men fandt det tvivlsomt, om ikke en for den berørte person mere gunstig løsning kan udledes af artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80.

17 I denne henseende har Bundesverwaltungsgericht fastslået følgende i forelæggelsesafgørelsen:

— Mehmet Sedef har i mere end 15 år haft lovlig beskæftigelse i nævnte artikel 6, stk. 1's forstand, idet han har arbejdet inden for skibsfartserhvervet i en medlemsstat, og han har således tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i værtsmedlemsstaten i denne bestemmelses forstand.

— Han har gentagne gange haft sådan lovlig beskæftigelse hos den samme arbejdsgiver i en sammenhængende periode på mere end et år, således at han opfylder betingelserne i nævnte bestemmelses første led.

— Den pågældende er af helbredsmæssige årsager ikke længere egnet til beskæftigelse til søs, men han har fortsat tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i Tyskland, eftersom den arbejdsulykke, som han blev udsat for, ikke har medført permanent uarbejdsdygtighed (jf. i denne retning dom af 6.6.1995, sag C-434/93, Bozkurt, Sml. I, s. 1475, præmis 37-40), og han står til rådighed over for arbejdsmarkedsmyndighederne med hensyn til beskæftigelse i land. Den omstændighed, at han ikke har haft erhvervsmæssig beskæftigelse siden 1993, skyldes — i det mindste delvis — at han ikke har været i besiddelse af en opholdstilladelse, og dette kan ikke bebrejdes ham.

18 Imidlertid er det for det første ikke sikkert, at de afbrydelser, som Mehmet Sedef har betegnet som »ferie uden løn«, ikke har gjort indgreb i hans tidligere erhvervede ret i henhold til artikel 6, stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80, og at disse perioder ikke også er til hinder for erhvervelse af en ret i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led.

19 Domstolen har på den ene side endnu ikke udtrykkeligt taget stilling til sådanne afbrydelser. På den anden side har Bundesverwaltungsgericht hidtil været af den opfattelse, at opregningen af gyldige grunde til afbrydelse af beskæftigelsen i artikel 6, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 er udtømmende.

20 Henset til dom af 17. april 1997, Kadiman (sag C-351/95, Sml. I, s. 2133, navnlig præmis 47 og 48), og af 10. februar 2000, Nazli (sag C-340/97, Sml. I, s. 957), er det imidlertid tvivlsomt, om denne opfattelse kan opretholdes.

21 På samme måde som i de sager, der lå til grund for disse to domme, er det i den foreliggende sag muligt at henholde sig til, at Mehmet Sedef hver gang kun midlertidigt har afbrudt sin beskæftigelse inden for tysk skibsfart og aldrig definitivt har forladt det tyske arbejdsmarked. Som Hamburgisches Oberverwaltungsgericht har fastslået, har han således i almindelighed omgående og problemfrit fundet ny beskæftigelse efter hver af disse afbrydelser.

22 For det tilfælde, at det ikke desto mindre fastslås, at afbrydelser af denne karakter principielt gør indgreb i den berørte arbejdstagers erhvervede rettigheder, skal det ydermere afgøres, om der skal gøres undtagelse fra denne regel, når afbrydelserne er et karakteristisk træk ved et givent erhverv såsom — som i det foreliggende tilfælde — sømandserhvervet, der adskiller sig fra beskæftigelse i land ved, at det indebærer dels tidsbestemte ansættelsesforhold med skiftende arbejdsgivere, dels ventetid eller afbrydelser, f.eks. fordi et skib, hvor arbejdstageren har udsigt til at få beskæftigelse, kommer forsinket i havn.

23 Såfremt et af de to led i det første spørgsmål besvares bekræftende, finder den forelæggende ret for det andet, at det er tvivlsomt, om retten til at få en opholdstilladelse i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 — som Domstolens praksis synes at antyde (jf. dom af 23.1.1997, sag C-171/95, Tetik, Sml. I, s. 329, præmis 39, og af 29.5.1997, sag C-386/95, Eker, Sml. I, s. 2697, præmis 31 og 35) — forudsætter, at arbejdstageren forinden har opfyldt betingelserne i samme stykkes andet led.

24 Imidlertid finder denne ret, at det også er muligt, at nævnte tredje led skal betragtes som en selvstændig betingelse for den berørte arbejdstagers rettigheder.

25 Hvis det fastslås, at artikel 6, stk. 1, tredje led, normalt ikke tillægger Mehmet Sedef nogen ret, eftersom han ikke kan påberåbe sig at have haft uafbrudt beskæftigelse i tre år hos samme arbejdsgiver, skal det efter den forelæggende rets opfattelse ydermere præciseres, om der undtagelsesvist skal tages hensyn til, at det er karakteristisk for sømandserhvervet, at der skiftes arbejdsgiver, inden der er gået tre år.

26 Da Bundesverwaltungsgericht under disse omstændigheder finder, at en fortolkning af fællesskabsretten er nødvendig for, at den kan træffe afgørelse i den sag, som er indbragt for den, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 6, stk. 1, tredje led, og artikel 6, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 [...] fortolkes således, at en tyrkisk arbejdstager, der siden 1977 i mere end 15 år har haft lovlig beskæftigelse, for hvilken der ikke kræves arbejdstilladelse, ved skiftende arbejdsgivere inden for den til en medlemsstats lovlige arbejdsmarked henhørende skibsfart, og som i denne periode opfyldte betingelserne i artikel 6,

stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80, har krav på opholdstilladelse, når hans beskæftigelse inden for skibsfarten — ud over flere afbrydelser på grund af sygdom og uforskyldte arbejdsløshedsperioder, der er behørigt konstateret af de kompetente myndigheder — i perioden mellem to ansættelsesforhold var afbrudt 17 gange i et tidsrum på mellem en og halvfjerds dage (i alt ca. 13 måneder), og når den tyrkiske arbejdstager ifølge sine egne oplysninger tilbragte perioderne med længerevarende afbrydelser hos sin familie i Tyrkiet, uden at det i denne forbindelse er konstateret, at der er tale om uforskyldt arbejdsløshed? Er det i denne forbindelse af betydning, om sådanne afbrydelser er almindelige inden for erhvervet (her sømandserhvervet)?

2) Forudsætter krav om meddelelse af opholdstilladelse i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80, at den tyrkiske arbejdstager forinden har opfyldt betingelserne i artikel 6, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80? Kommer det i denne forbindelse an på, om skift af arbejdsgiver inden udløbet af tre år er almindeligt inden for erhvervet (her sømandserhvervet)?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

27 Det bemærkes, at hovedsagen angår situationen for en tyrkisk statsborger, som i en lang periode har været lovligt beskæftiget i en medlemsstat og dér ansøger om forlængelse af sin opholdstilladelse, idet han påberåber sig retten til fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 med den begrundelse, at hans beskæftigelsesperioder forud for ansøgningen sammenlagt er af en varighed på over fire år.

28 Den forelæggende ret har i denne henseende fastslået, at Mehmet Sedef gentagne gange havde arbejdet for den samme arbejdsgiver i en sammenhængende periode på mere end et år, og at han derfor opfylder betingelserne i nævnte afgørelses artikel 6, stk. 1, første led.

29 Til gengæld har den forelæggende ret med det andet præjudicielle spørgsmål rejst problemet, om Mehmet Sedef gyldigt kan påberåbe sig nævnte bestemmelses tredje led på grund af den omstændighed, at han aldrig har arbejdet for den samme arbejdsgiver i en sammenhængende periode på tre år som foreskrevet i samme bestemmelses andet led.

30 Desuden har den forelæggende ret med det første spørgsmål rejst problemet, hvilken betydning det har for Mehmet Sedefs arbejdsperioder, at der har været visse afbrydelser af disse perioder, når han ikke har ladet sig registrere som arbejdssøgende under afbrydelserne.

31 Det skal endvidere præciseres, at det er ubestridt, at Mehmet Sedef i det foreliggende tilfælde er en arbejdstager, der har tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i værtsmedlemsstaten og har haft lovlig beskæftigelse dér, som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80.

32 De eneste spørgsmål, der står tilbage, er således spørgsmålene, om den berørte persons beskæftigelsesperioder opfylder betingelserne om varighed i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, og særligt om de afbrydelser, som forelæggelsesafgørelsen vedrører, er af en sådan art, at de griber ind i beskæftigelsesperioderne, samt efter hvilke kriterier denne artikel skal fortolkes i en situation som den, der foreligger i hovedsagen.

33 Inden hvert af disse tre aspekter undersøges, skal der henvises til, at de sociale bestemmelser i afgørelse nr. 1/80 i forhold til afgørelse nr. 2/76 om iværksættelse af associeringsaftalens artikel 12, vedtaget af associeringsrådet den 20. december 1976, udgør en ny etape i den gradvise gennemførelse af fri bevægelighed for tyrkiske arbejdstagere i Det Europæiske Fællesskab. Særligt indrømmes vandrende tyrkiske arbejdstagere, som opfylder betingelserne herfor, i henhold til sidstnævnte afgørelses artikel 6, stk. 1, veldefinerede rettigheder med hensyn til udøvelse af beskæftigelse. Som det fremgår af fast retspraksis, skaber denne bestemmelse, som har direkte virkning, en individuel ret med hensyn til beskæftigelse og en hermed sammenhængende opholdsret (jf. dom af 2.6.2005, sag C-136/03, Dörr og Ünal, Sml. I, s. 4759, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

Om kravene i ordningen for gradvis integration af tyrkiske arbejdstagere på værtsmedlemsstatens arbejdsmarked

34 Domstolen har dels gentagne gange fastslået, at de rettigheder på beskæftigelsesområdet og den hermed sammenhængende opholdsret, som indrømmes tyrkiske arbejdstagere ved de tre led i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 80/1, udvides gradvist i forhold til varigheden af udøvelsen af lovlig lønnet beskæftigelse og har til formål i stigende grad at konsolidere den pågældende persons forhold i værtsmedlemsstaten. Dels har de nationale myndigheder i henhold til en lige så fast retspraksis ikke mulighed for at undergive udøvelsen af disse rettigheder betingelser eller begrænsninger, da dette ville kunne være til skade for den effektive virkning af afgørelse nr. 1/80 (jf. dom af 30.9.1997, sag C-36/96, Günaydin, Sml. I, s. 5143, præmis 37-40 og 50, af 26.11.1998, sag C-1/97, Birden, Sml. I, s. 7747, præmis 19, af 19.11.2002, sag C-188/00, Kurz, Sml. I, s. 10691, præmis 26, og af 21.10.2003, forenede sager C-317/01 og C-369/01, Abatay m.fl., Sml. I, s. 12301, præmis 78).

35 Som det nærmere bestemt fremgår af selve ordlyden af de tre led i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, er de rettigheder, som tyrkiske arbejdstagere kan påberåbe sig i

henhold til disse bestemmelser, forskellige og undergivet betingelser, der varierer i forhold til varigheden af den lovlige beskæftigelse i værtsmedlemsstaten (jf. dom af 5.10.1994, sag C-355/93, Eroglu, Sml. I, s. 5113, præmis 12, samt Tetik-dommen, præmis 23, Eker-dommen, præmis 21, Günaydin-dommen, præmis 25, og Ertanir-dommen, præmis 25).

36 Det fremgår således af de nævnte bestemmelser, at en tyrkisk arbejdstager efter et års lovlig beskæftigelse har ret til at udøve lønnet arbejde hos den samme arbejdsgiver (første led). Efter tre års lovlig beskæftigelse og med forbehold af den fortrinsstilling, som arbejdstagere, der er statsborgere i Fællesskabets medlemsstater, har, har han ret til at modtage et tilbud om anden beskæftigelse hos en arbejdsgiver efter eget valg inden for samme erhverv (andet led). Efter at have haft lovlig beskæftigelse i fire år har han en ubetinget ret til at søge og få adgang til et hvilket som helst lønnet arbejde efter frit valg (tredje led) (jf. Eroglu-dommen, præmis 12, Tetik-dommen, præmis 26, og Nazli-dommen, præmis 27).

37 Det følger imidlertid af opbygningen og den effektive virkning af den ordning for gradvis integration af tyrkiske arbejdstagere på værtsmedlemsstatens arbejdsmarked, som blev indført ved artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, at de betingelser, som er opstillet i hvert af denne bestemmelses tre led, skal opfyldes af de berørte personer i den anførte rækkefølge. Enhver anden løsning ville forstyrre sammenhængen i den ordning, som associeringsrådet har indført med henblik på gradvist at konsolidere tyrkiske arbejdstageres forhold i værtsmedlemsstaten.

38 Denne fortolkning følger i øvrigt af Domstolens faste praksis.

39 Således udtalte Domstolen i præmis 13-15 i Eroglu-dommen, at artikel 6, stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80 alene skal sikre fortsat beskæftigelse hos samme arbejdsgiver, og at den derfor ikke finder anvendelse på en tyrkisk arbejdstager, som

efter afslutningen af et års lovlig beskæftigelse har skiftet arbejdsgiver, og som ansøger om forlængelse af sin arbejdstilladelse for på ny at have lønnet arbejde i den første arbejdsgivers virksomhed.

40 Domstolen har ligeledes, i præmis 30 og 31 i Eker-dommen, fastslået, at nævnte bestemmelse ikke giver nogen rettigheder til en tyrkisk arbejdstager, som har skiftet arbejdsgiver inden udløbet af det første års beskæftigelse i værtsmedlemsstaten og ansøger om forlængelse af sin opholdstilladelse for at fortsætte med at arbejde hos sin nye arbejdsgiver, endog før han har tilbagelagt en periode med et års lovlig beskæftigelse hos sidstnævnte.

41 Denne fortolkning af artikel 6, stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80 er endvidere blevet bekræftet i dom af 5. juni 1997, Kol (sag C-285/95, Sml. I, s. 3069, præmis 19 og 20), og Birden-dommen (præmis 44, 62 og 69).

42 Af grunde, som er identiske med de i denne doms præmis 39-41 anførte gør de samme betragtninger sig gældende ved fortolkningen af nævnte afgørelses artikel 6, stk. 1, andet led.

43 Det følger heraf, at de rettigheder, som ved artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 indrømmes en tyrkisk arbejdstager, principielt forudsætter, at den pågældende forinden har opfyldt betingelserne i samme stykkes andet led.

44 Under disse omstændigheder kan en vandrende tyrkisk arbejdstager i almindelighed ikke påberåbe sig en ret i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 alene under henvisning til, at han lovligt har haft lønnet arbejde i værtsmedlems-

staten i mere end fire år, såfremt han ikke først har arbejdet i mere end et år for den samme arbejdsgiver, og dernæst i yderligere to år for sidstnævnte.

Om afbrydelserne af den tyrkiske arbejdstagers perioder med lovlig beskæftigelse

45 I denne henseende skal der i overensstemmelse med fast retspraksis foretages en grundlæggende sondring mellem på den ene side den fase, hvor de gradvist mere omfattende rettigheder, der er indeholdt i de tre led i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, stiftes på grundlag af varigheden af lovlig lønnet beskæftigelse, og på den anden side den situation, hvor den tyrkiske arbejdstager allerede har opfyldt disse successive krav og derfor ved udløbet af fireårsperioden i henhold til denne bestemmelses tredje led har ret til fri adgang til et hvilket som helst lønnet arbejde efter eget valg (Tetik-dommen, præmis 26, og Nazli-dommen, præmis 27, samt dom af 7.7.2005, sag C-383/03, Dogan, Sml. I, s. 6237, præmis 13).

46 Således er situationen for en tyrkisk arbejdstager, som på et tidligere tidspunkt har opfyldt betingelserne i nævnte afgørelses artikel 6, stk. 1, tredje led, ikke længere afhængig af, at betingelserne for rettighederne i henhold til denne bestemmelses tre led fortsat opretholdes. Således skal en sådan arbejdstager anses for at være tilstrækkeligt integreret i værtsmedlemsstaten til midlertidigt at kunne afbryde sin ansættelse. Enhver anden fortolkning ville gøre denne arbejdstagers ret til fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg illusorisk (jf. Tetik-dommen, præmis 31, og Dogan-dommen, præmis 14, 18 og 19).

47 Derimod skal en tyrkisk arbejdstager, som endnu ikke har erhvervet den i nævnte tredje led fastsatte ret, være lovligt beskæftiget i henholdsvis et, tre og fire år, principielt uden afbrydelse (jf. Dogan-dommen, præmis 18).

48 Det er for at lempe de strenge virkninger af sidstnævnte regel, at artikel 6, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 opregner bestemte lovlige grunde til afbrydelse af den lønnede beskæftigelse med henblik på beregningen af de forskellige perioder med lovlig beskæftigelse, som kræves for at stifte de gradvist mere omfattende rettigheder i henhold til samme artikels stk. 1, første til tredje led (Bozkurt-dommen, præmis 38, Tetik-dommen, præmis 36, Nazli-dommen, præmis 40, og Dogan-dommen, præmis 15).

49 Nævnte artikel 6, stk. 2, foretager en sondring på grundlag af arten og varigheden af tyrkiske arbejdstageres perioder uden beskæftigelse.

50 Således vedrører denne bestemmelses første punktum sådanne perioder uden beskæftigelse, som generelt kun medfører en kortvarig afbrydelse af arbejdet, såsom fravær på grund af årlig ferie, barselsorlov og arbejdsulykke eller sygdom af kortere varighed, som er begivenheder, der skal anses for normalt at indgå i enhver ansættelse Disse former for fravær fra arbejdspladsen behandles følgelig fuldstændig, som om det drejede sig om perioder med lovlig beskæftigelse efter artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80.

51 Det andet punktum i nævnte stk. 2 omhandler perioder uden beskæftigelse af længere varighed på grund af sygdom eller uforskyldt arbejdsløshed, Denne bestemmelse foreskriver, at perioder uden beskæftigelse af denne art, som medfører længerevarende fravær eller fravær, hvis varighed ikke kan forudses, selv om de ikke kan sidestilles med perioder med lovlig beskæftigelse, dog ikke kan bevirke, at tyrkiske arbejdstagere mister rettigheder, der allerede er erhvervet gennem forudgående perioder med lovlig beskæftigelse.

52 Denne bestemmelse har således til formål at undgå, at tyrkiske arbejdstagere, som genoptager arbejdet efter af lovlige grunde at have været nødsaget til midlertidigt at afbryde deres erhvervsmæssige beskæftigelse, på samme måde som tyrkiske

statsborgere, der endnu ikke har haft lønnet arbejde i den pågældende medlemsstat, skal begynde forfra med perioderne med lovlig beskæftigelse i henhold til artikel 6, stk. 1, første til tredje led, i afgørelse nr. 1/80.

53 Det følger af det foregående, at en tyrkisk arbejdstager, som endnu ikke har ret til fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80, principielt skal have uafbrudt lovlig beskæftigelse i værtsmedlemsstaten i den krævede periode, medmindre han kan påberåbe sig en lovlig grund til afbrydelsen af sine beskæftigelsesperioder såsom dem, der er anført i denne artikels stk. 2.

54 Derimod indebærer den effektive virkning af den ubetingede ret for en tyrkisk arbejdstager til i medfør af tredje led i nævnte stk. 1 at få fri adgang til ethvert lønnet arbejde efter eget valg nødvendigvis, at denne arbejdstager, når han har opfyldt betingelserne i denne bestemmelse, midlertidigt kan afbryde udøvelsen af en erhvervsmæssig beskæftigelse og søge en anden inden for en rimelig frist, således at stk. 2 i samme artikel 6 ikke længere finder anvendelse i en sådan situation (jf. Dogan-dommen, præmis 16, 18 og 19).

55 Nærmere bestemt forekommer det ikke muligt at ligestille de 17 afbrydelser af Mehmet Sedefs beskæftigelse, som udførligt er beskrevet af den forelæggende ret i det første spørgsmål, med lovlige grunde til afbrydelse af beskæftigelsesperioder af samme art som dem, der er angivet i artikel 6, stk. 2, første punktum, i afgørelse nr. 1/80.

56 Henset til de konkrete faktiske omstændigheder i hovedsagen, således som de er fremstillet i anmodningen om præjudiciel afgørelse, er der imidlertid ikke noget til hinder for, at den forelæggende ret betragter nævnte afbrydelser som uforskyldte arbejdsløshedsperioder som omhandlet i nævnte afgørelses artikel 6, stk. 2, andet punktum, selv om den pågældende ikke har ladet sig registrere som arbejdssøgende, således som denne bestemmelse principielt kræver.

57 Som generaladvokaten har anført i punkt 53-56 i forslaget til afgørelse, viser det sig, at disse afbrydelser i et tilfælde som det foreliggende er uafhængige af Mehmet Sedefs vilje under hensyn til den omstændighed, at han udelukkende var ansat i skiftende tidsbegrænsede ansættelsesforhold.

58 Desuden kan den omstændighed, at Mehmet Sedef har udnyttet længerevarende afbrydelser — i en størrelsesorden af nogle uger — af hans erhvervsmæssige beskæftigelse til at besøge sin nærmeste familie, som fortsat bor i Tyrkiet, ikke anses for at være et forhold af en sådan art, at det øver relevant indflydelse på hans situation i henhold til bestemmelserne i artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, eftersom det er ubestridt, at sådanne perioder med midlertidigt fravær fra værtsmedlemsstatens område er begrundet i et lovligt hensyn, og at disse fraværsperioder har været af en rimelig varighed.

59 Domstolen har i øvrigt allerede, for så vidt angår artikel 7, stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80 — som opstiller en betingelse om lovligt ophold af en vis varighed, der svarer til betingelsen om lovlig beskæftigelse i samme afgørelses artikel 6, stk. 1 — fastslået, at forpligtelsen for et familiemedlem til en tyrkisk arbejdstager til i princippet at bo uafbrudt hos sidstnævnte i de første tre år ikke er til hinder for, at den pågældende er væk fra den fælles bopæl i en rimelig periode og af lovlige grunde, f.eks. for at besøge sin familie i hjemlandet (jf. Kadiman-dommen, præmis 47 og 48).

60 Desuden fremgår det af de af den forelæggende ret til Domstolen fremsendte sagsakter, at Mehmet Sedefs fraværsperioder ikke har bevirket, at hans integration på værtsmedlemsstatens arbejdsmarked har kunnet anfægtes. Tværtimod er Mehmet Sedef efter sine rejser til Tyrkiet hver gang kommet tilbage til Tyskland for at genoptage sin erhvervsmæssige beskæftigelse dér.

61 Den omstændighed, at afbrydelserne af beskæftigelsen ikke er blevet behørigt konstateret som arbejdsløshedsperioder af værtsmedlemsstatens kompetente myndigheder, er i det foreliggende tilfælde uden relevans. Den pågældende kunne således lovligt betragte sig som fritaget for at opfylde de nødvendige formaliteter med henblik på at stille sig til rådighed over for de nationale arbejdsmarkedsmyndigheder, eftersom det fremgår af nævnte sagsakter, at Mehmet Sedef i de fleste tilfælde allerede var i besiddelse af en ny ansættelseskontrakt, som dog først trådte i kraft på et senere tidspunkt, eller at han i det mindste havde reel udsigt til på ny at få ansættelse, og at han faktisk altid genoptog sin erhvervsmæssige beskæftigelse kort tid efter, at hans foregående ansættelsesforhold var afsluttet. Under sådanne omstændigheder forekommer Mehmet Sedefs registrering som arbejdssøgende følgelig ikke at kunne anses for hensigtsmæssig, henset til, at hans situation var karakteriseret af gentagne, men kortvarige afbrydelser af beskæftigelsen.

62 Under disse omstændigheder kan afbrydelser af ansættelsen som dem, der er beskrevet i forelæggelsesafgørelsens første spørgsmål, ved beregningen af perioderne med lovlig beskæftigelse i henhold til artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 ikke anses for at have medført fortabelse af de rettigheder, som den berørte tyrkiske statsborger havde erhvervet som følge af tidligere perioder med lovlig beskæftigelse.

63 Det skal tilføjes, at Domstolen gentagne gange har set sig foranlediget til at tage de kompetente nationale myndigheders handlemåde i betragtning ved fortolkningen af de sociale bestemmelser i afgørelse nr. 1/80, idet den nærmere bestemt har grundet sin afgørelse på, at disse myndigheder ikke havde anfægtet lovligheden af den tyrkiske statsborgers ophold på værtsmedlemsstatens område (jf. i denne retning for så vidt angår nævnte afgørelses artikel 6, stk. 1, Ertanir-dommen, præmis 67 og 69, samt analogt for så vidt angår samme afgørelses artikel 7, stk. 1, Kadiman-dommen, præmis 52 og 54, dom af 16.3.2000, sag C-329/97, Ergat, Sml. I, s. 1487, præmis 51, og af 22.6.2000, sag C-65/98, Eyüp, Sml. I, s. 4747, præmis 35 og 36).

64 Det fremgår imidlertid af hovedsagens akter, at de kompetente nationale myndigheder gentagne gange og uden afbrydelse i mere end 15 år har udstedt opholdstilladelser til Mehmet Sedef.

65 Ifølge oplysningerne i forelæggelsesafgørelsen var det først, da den berørte tyrkiske statsborger søgte om tilladelse til at arbejde i land, at disse myndigheder ændrede holdning.

66 Henset til sådanne særlige omstændigheder kan nævnte nationale myndigheder ikke være berettiget til efterfølgende at drage Mehmet Sedefs status i værtsmedlemsstaten i tvivl.

67 Denne synsvinkel er så meget desto mere begrundet i det foreliggende tilfælde, som Mehmet Sedef nu er nødsaget til at ansøge om en opholdstilladelse med henblik på at udøve en beskæftigelse i land alene af den grund, at han ikke er i stand til at forsætte sin erhvervsmæssige beskæftigelse til søs som følge af en arbejdsulykke, som han er kommet ud for om bord på et skib.

68 Under disse omstændigheder dækker artikel 6, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 afbrydelser som de i hovedsagen omhandlede af den berørte tyrkiske arbejdstagers perioder med lovlig beskæftigelse, og de kompetente nationale myndigheder er ikke berettiget til at anfægte den pågældendes ophold i værtsmedlemsstaten. Nævnte arbejdstager kan følgelig gyldigt påberåbe sig samme afgørelses artikel 6, stk. 1, tredje led, for at opnå en forlængelse af sin opholdstilladelse med henblik på at fortsætte sin lønnede beskæftigelse i denne medlemsstat.

69 Henset til de ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares artikel 6 i afgørelse nr. 1/80 skal fortolkes således, at

— de rettigheder, som ved denne bestemmelses stk. 1, tredje led, indrømmes en tyrkisk arbejdstager, principielt forudsætter, at den pågældende i forvejen har opfyldt betingelserne i samme stykkes andet led

— en tyrkisk arbejdstager, som endnu ikke har ret til fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg i henhold til nævnte tredje led, skal have uafbrudt lovlig beskæftigelse i værtsmedlemsstaten, medmindre han kan påberåbe sig en lovlig grund til afbrydelsen af samme art som de grunde, der er anført i samme artikels stk. 2, som berettiger hans midlertidige fravær fra arbejdsmarkedet

— sidstnævnte bestemmelse dækker afbrydelser som de i hovedsagen omhandlede af perioder med lovlig beskæftigelse, og de kompetente nationale myndigheder kan i det foreliggende tilfælde ikke anfægte den berørte tyrkiske statsborgers ret til at opholde sig i værtsmedlemsstaten.

Sagens omkostninger

70 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 6 i afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen, vedtaget af det associeringsråd, der blev oprettet ved aftalen om oprettelse af en associering mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, skal fortolkes således, at

— **de rettigheder, som ved denne bestemmelses stk. 1, tredje led, indrømmes en tyrkisk arbejdstager, principielt forudsætter, at den pågældende i forvejen har opfyldt betingelserne i samme stykkes andet led**

— **en tyrkisk arbejdstager, som endnu ikke har ret til fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg i henhold til nævnte tredje led, skal have uafbrudt lovlig beskæftigelse i værtsmedlemsstaten, medmindre han kan påberåbe sig en lovlig grund til afbrydelsen af samme art som de grunde, der er anført i samme artikels stk. 2, som berettiger hans midlertidige fravær fra arbejdsmarkedet**

— **sidstnævnte bestemmelse dækker afbrydelser som de i hovedsagen omhandlede af perioder med lovlig beskæftigelse, og de kompetente nationale myndigheder kan i det foreliggende tilfælde ikke anfægte den berørte tyrkiske statsborgers ret til at opholde sig i værtsmedlemsstaten.**

Underskrifter